

Margareta Onofrei

COMPUNEREA ÎN 3 PAȘI

DE LA SIMPLU LA COMPLEX

PREGĂTIRE PENTRU EVALUAREA NAȚIONALĂ

clasa a VIII-a

Cuprins

Partea I

COMPUNERI BAZATE PE TEXTE LITERARE/NONLITERARE 5

Redactarea textului 5

Planul simplu de idei 8

Planul dezvoltat de idei 13

Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă 18

Rezumatul 21

Scrierea unei narațiuni plecând de la
cuvinte de sprijin/personaje date 26

Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv,
narativ-descriptiv, dialogat, explicativ, argumentativ 30

Prezentarea unui element
de conținut comun pentru două texte 37

Prezentarea unei diferențe de limbaj dintre două texte 40

Formularea unei opinii 43

Asocierea a două texte pe baza unei valori comune 48

Caracterizarea personajului 55

Prezentarea mesajului unui text literar 64

Redactarea textului argumentativ 72

Redactarea unei recenzii de carte/film 78

Partea a II-a

COMPUNERI IMAGINATIVE	83
Relatarea experiențelor personale/imaginate	83
Redactarea unui text narativ (cu secvență descriptivă/dialogată/ explicativă/argumentativă)	88
Redactarea unui text descriptiv (descrierea unui personaj/ unei persoane/unei ființe imaginare/unui animal/unui peisaj/ unei emoții)	93
Redactarea textului narativ-descriptiv	97
Redactarea textului dialogat	102
Scrierea unui text cu început/sfârșit dat	107
Redactarea textului explicativ	111
Redactarea unei pagini de jurnal	114
Redactarea unei scrisori	119
Redactarea unui e-mail	124
Interviul	129
Scrierea unui articol de revistă	134
APLICAȚII	139
SUGESTII DE GRILE PENTRU EVALUARE	151
AUTOEVALUARE	160

- Redactarea textului • Planul simplu de idei • Planul dezvoltat de idei • Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă
- Rezumatul • Scrierea unei narațiuni plecând de la cuvinte de sprijin/personaje date • Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, narativ-descriptiv, dialogat, explicativ, argumentativ • Prezentarea unui element de conținut comun pentru două texte • Prezentarea unei diferențe de limbaj dintre două texte • Formularea unei opinii • Asocierea a două texte pe baza unei valori comune • Caracterizarea personajului • Prezentarea mesajului unui text literar • Redactarea textului argumentativ
- Redactarea unei recenzii de carte/film

Redactarea textului

CITEȘTE!

1. Citește cu atenție următorul text, cerința și varianta de răspuns.

„Nicio jucărie nu e mai frumoasă ca jucăria de vorbe. Copiii, ca și oamenii mari, sunt mai simțitori la vorbe decât la fapte, plăcându-le, mai mult decât faptele făcute, faptele povestite.

Și, dacă povestea miroase a minciună și minciuna este ticluită bine, povestea și atunci le place mult; de unde un scriitor scoate învățul că închipuirea e mai adevărată decât adevărul și că viața trebuie răscolită, ca să fie scrisă pe placul cititorului mare și al ascultătorului mic.

Cu o povestire izbutim și noi să astâmpărăm rânduiala copiilor răzvrătită. La strigătul: «Stați că vă spun povestea cu racii» toate uneltele de joacă sunt părăsite. Nicio păpușă nu-i place fetiței, ca un rac spus și spilkuit cu suliman din gând și nicio mașină nu mai duce gândul băiatului, ca o visare.

Fata se urcă pe masă și se culcă pe ea, ascultând de aproape desfășurarea lucrului scornit pe loc și care cu o clipă mai devreme nici nu se pomenea. Baruțu e vesel. Mițura fixează în spațiu mișcarea icoanelor atârinate de cuvinte, nu le aprobă, nu le dezaprobă, le judecă și le strecoară în priceperi, și câteodată face o legătură frumoasă între două momente depărtate sau între două cioburi de idee.”

(Tudor Arghezi, *Poveste cu oi*, în vol. *Cartea cu jucării*)

CERINȚĂ: Alcătuieste un text, de 80-120 de cuvinte, despre modul în care citirea poveștilor te ajută să te dezvolți, pornind de la semnificațiile fragmentului dat.

VARIANTĂ DE RĂSPUNS

INTRODUCERE • formularea unei idei generale despre tema dată	Încă din copilărie, fiecare dintre noi se lasă purtat în universul poveștilor, care contribuie la formarea personalității.
CUPRINS • referiri la tema dată • utilizarea persoanei I • referiri la o secvență/ mai multe secvențe din text	De mică, părinții m-au inițiat în lumea imaginației, citindu-mi sau spunându-mi povești. Îmi amintesc cum seara, înainte de culcare, mama mă pune să aleg o poveste pe care ea să o citească până la final, chiar dacă amândouă eram obosite. Mă regăsesc astfel în ceea ce afirmă naratorul textului. Povestea mă determina să mă opresc din orice activitate, pentru a intra în universul „jucăriei de vorbe”, la fel ca Mițura și Baruțu. Mai târziu, cărțile mi-au dezvoltat vocabularul, exprimarea, viziunea asupra vieții.
ÎNCHIEIERE • formularea unei concluzii a textului	Povestea reprezintă un aliat de nădejde, care ne însoțește de-a lungul întregii noastre deveniri.
RESPECTAREA NORMELOR DE REDACTARE	marcarea corectă a paragrafelor, coerență, proprietatea termenilor, corectitudine gramaticală, claritate, ortografie, punctuație, lizibilitate

CITEȘTE!

1. a) Citește cu atenție fragmentul următor, cerința și varianta de răspuns.

„Și părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai pomi s-au pus în țintirim*, care era îngrădit cu zăplaz* de bârne, streșinit cu șindilă, și ce chilie durată s-a făcut la poarta bisericii pentru școală; ș-apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădița Vasile a Ilioaei, dascălul bisericii, un holteiu* zdravăn, frumos și voinic, și sfătuia pe oameni să-și deie copiii la învățătură. Și unde nu s-au adunat o mulțime de băieți și fete la școală, între care eram și eu, un băiet prizărit*, rușinos și fricos și de umbra mea.

Și cea dintâi școlăriță a fost însăși Smărăndița popei, o zgâtie de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii. Însă părintele mai în toată ziua da pe la școală și vedea ce se petrece... Și ne pomenim într-una din zile că părintele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și după ce-a întrebat pe dascăl care cum ne purtăm, a stat puțin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului «Calul Bălan» și l-a lăsat în școală.

În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală, cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce, dar de școală nouă, un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos, și părintele îi pune nume «Sfântul Nicolai», după cum este și hramul bisericii din Humulești... Apoi pofteste pe moș Fotea că, dacă i-or mai pica ceva curele bune, să mai facă așa, din când în când, câte unul, și ceva mai grosuț, dacă se poate... Bădița Vasile a zâmbit atunci, iară noi, școlarii, am rămas cu ochii holbați unii la alții. Și a pus părintele pravilă* și a zis că în toată sâmbăta să se procitească băieții și fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce-a învățat peste săptămână; și câte greșele va face să i le însemne cu cărbune pe ceva, iar la urma urmelor, de fiecare greșeală să-i ardă școlarul câte un sfânt-Nicolai. Atunci copila părintelui, cum era sprintăra și plină de incuri*, a bufnit în râs. Păcatul ei, sărmana!

— Ia, poftim de încalecă pe Bălan, jupâneasă! zise părintele, de tot posomorât, să facem pocinog* sfântului Nicolai cel din cui.

Și cu toată stăruința lui moș Fotea și a lui bădița Vasile, Smărăndița a mâncat papara*, și pe urmă ședea cu mâinile la ochi și plângea ca o mireasă, de sărea cămeșa de pe dânsa. Noi, când am văzut asta, am rămas înlemniți!”

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

*țintirim – cimitir.

*zăplaz – gard (de scânduri, de uluci).

*holtei – bărbat necăsătorit.

*prizărit – care nu s-a dezvoltat bine, care a rămas mic.

*pravilă – lege (sau cod de legi), dispoziție, regulament.

*inc – poftă de râs, de joc, de zburdălnicii.

*pocinog – început.

*a mânca papară – a mânca bătaie sau a fi aspru certat.

CERINȚĂ: Formulează ideile principale din fragmentul dat.

FRAGMENT

IDEI PRINCIPALE

Și părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai pomi s-au pus în țintirim, care era îngrădit cu zăplaz de bârne, streșinit cu șindilă, și ce chilie durată s-a făcut la poarta bisericii pentru școală; și apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădița Vasile a Ilioaei, dascălul bisericii, un holteiu zdravăn, frumos și voinic, și sfătuia pe oameni să-și deie copiii la învățătură. Și unde nu s-au adunat o mulțime de băieți și fete la școală, între care eram și eu, un băiet prizărit, rușinos și fricos și de umbra mea.

1. Părintele Ioan a înființat școala din sat.

Și cea dintâi școlăriță a fost însăși Smărăndița popei, o zgâtie de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii. Însă părintele mai în toată ziua da pe la școală și vedea ce se petrece...

2. Fiica preotului, Smărăndița, era silitoare, dar și neastâmpărată.

Și ne pomenim într-una din zile că părintele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și după ce-a întrebat pe dascăl care cum ne purtăm, a stat puțin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului «Calul Bălan» și l-a lăsat în școală.

3. Părintele a adus la școală Calul Bălan.

În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală, cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce, dar de școală nouă, un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos, și părintele îi pune nume «Sfântul Nicolai», după cum este și hramul bisericii din Humulești... Apoi pofteste pe moș Fotea că, dacă i-or mai pica ceva curele bune, să mai facă așa, din când în când, câte unul, și ceva mai grosuț, dacă se poate... Bădița Vasile a zâmbit atunci, iară noi, școlarii, am rămas cu ochii holbați unii la alții. Și a pus părintele pravilă și a zis că în toată sâmbăta să se procitească băieții și fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce-a învățat peste săptămână; și câte greșele va face să i le însemne cu cărbune pe ceva, iar la urma urmelor, de fiecare greșală să-i ardă școlarul câte un sfânt-Nicolai.

4. El le-a făcut cadou școlarilor și un bici pentru pedepse.

Atunci copila părintelui, cum era sprintărea și plină de incuri, a bufnit în râs. Păcatul ei, sărmana!

5. Smărăndița a primit prima pedeapsă.

— Ia, poftim de încalecă pe Bălan, jupâneasă! zise părintele, de tot posomorât, să facem pocinog sfântului Nicolai cel din cui.

Și cu toată stăruința lui moș Fotea și a lui bădița Vasile, Smărăndița a mâncat papara, și pe urmă ședea cu mâinile la ochi și plângea ca o mireasă, de sărea cămeșa de pe dânsa. Noi, când am văzut asta, am rămas înlemniți.

b) Citește cu atenție textul următor, cerința și varianta de răspuns.

„Sosi și dimineața de duminică. Întreaga fire, proaspătă, strălucitoare, fremăta de viață. [...]

La capătul drumului apăru Tom, ducând o căldare cu var și o bidinea cu coadă. Când dădu cu ochii de gard, întreg peisajul se posomorî și o adâncă melancolie îi întunecă sufletul. Douăzeci și șapte de metri de gard, de doi metri și jumătate înălțime! Lumea îi păru fără rost, viața, o povară.

Oftând, înmuie bidineaua și o trecu peste șipca de sus, repetă operația, mai dete o dată; măsură din ochi neînsemnata fâșie văruită, apoi vasta întindere de gard nevăruit și se lăsă descurajat pe o buturugă. [...]

Ben venea țopăind: hop-țop-hop, dovadă că inima-i era voioasă și plină de speranțe mari. [...]

Ben spuse:

— Ce e, șefule? Te-a pus la treabă?

— Aa, tu erai, Ben? Nici nu te văzusem.

— Știi? Eu mă duc la scăldat... Sâc!... Ce-ai mai vrea și tu, te cred!... Ori te pomenești că-ți place mai bine să dai cu bidineaua?... Sigur, tu te dai în vânt după muncă, mie-mi spui!

Tom îl privi o clipă lung, apoi spuse:

— Ce, tu zici că asta-i muncă?

— Da' ce-i?

Tom se apucă iar de văruit. Mai dete de două-trei ori cu bidineaua, apoi răspunse nepăsător:

— O fi, n-o fi... eu atâta știu, că-mi place.

— Fugi d-aci... nu cumva vrei să te cred?

Tom văruia înainte de zor.

— Cum să nu-mi placă? Da' ce zici tu, că în fiecare zi îți pică norocul să văruiești un gard ca ăsta?

Iată că lucrurile apăreau într-o lumină cu totul nouă. Ben încetă brusc să mai ronțăie mărul.

Tom plimba grațios bidineaua în sus și-n jos, se dădea câte un pas înapoi, ca să vadă efectul, mai migălea pe ici, pe colo, își privea din nou opera, iar Ben – Ben îi urmărea fiecă mișcare, din ce în ce mai îngândurat. Nu trecu mult și, nemaiputându-se stăpâni, zise:

— Mă Tom, lasă-mă să văruiesc și eu nițel!

Tom se opri o clipă, chibzuind adânc în sinea lui, fu cât p-aci să încuviințeze, dar numaidecât se răzgândi:

— Nu, nu se poate, Ben. Mătușa Polly ține mult la gardu' ăsta, fiindcă, știi, e la stradă... Să fie ăl din dos, n-aș zice nimica, și nici ea. Zău, nu-ș' ce-are ea cu gardu' ăsta; zice că trebuie văruit cu mare, mare grijă. Eu zic că din o mie de băieți, ce din o mie... din două mii, unu' dacă s-o pricepe să-l văruiască bine!

— Ce spui, mă!... Hai, Tom, nu mai fi așa, lasă-mă și pe mine să încerc numai un pic. Ce, să fiu eu în locul tău, nu te-aș lăsa?

— Cum, Ben, crezi că eu nu vreau să te las?... Vreau, mă Ben, zău că vreau... da' tușa Polly... uite, ca să vezi, a vrut Jim să văruiască gardul, nu i-a dat voie; și Sid a vrut să-l văruiască, și nici lui nu i-a dat voie. Tu nu vezi că nu pot? Nu pot și gata. Dacă te las să-l văruiești și se întâmplă vreun bucluc, ce mă fac, ai? Spune și tu.

— Fugi d-acolo, că n-o să se întâmple nimic, o să-l fac la fel de bine ca tine! Hai, lasă-mă să-ncerc! Haide! Hai, că-ți dau cotoru' mărilor, cu toți sămburii!

— De, știu și eu ce să zic... Nu, zău, Ben, nu se poate, mi-e frică.

— Îți dau tot măru'!

Tom se despărți de bidinea cu șovăială pe chip și cu bucurie în suflet."

(Mark Twain, *Aventurile lui Tom Sawyer*)

CERINȚĂ: Redactează planul simplu de idei.

1. Duminică dimineață, Tom s-a apucat de vopsit un gard.
2. Prietenul său, Ben, i-a spus că el merge la scădat.
3. Tom s-a prefăcut încântat de vopsirea gardului.
4. Ben a dorit să vopsească și el gardul.
5. Tom i-a răspuns că vopsirea gardului era o misiune importantă.
6. Ben i-a oferit o recompensă lui Tom pentru a-l lăsa și pe el să vopsească gardul.

REDACTEAZĂ!

2. Citește cu atenție textul următor și rezolvă cerința.

„Într-o primăvară, o prepeliță aproape moartă de oboseală – că venea de departe, tocmai din Africa – s-a lăsat din zbor într-un lan verde de grâu, la marginea unui lăstar. După ce s-a odihnit vreo câteva zile, a început să adune bețișoare, foi uscate, paie și fire de fân și și-a făcut un cuib pe un moșoroi de pământ, mai sus, că să nu i-l înece ploile; pe urmă, șapte zile de-a rândul a ouat câte un ou, în tot șapte ouă mici ca niște cofeturi, și a început să le clocească. Ai văzut cum stă găină pe ouă? Așa stă și ea, doar că ea în loc să stea în coteț, stă afară în grâu; și plouă, plouă de varsă și ea nu se mișcă, ca nu cumva să pătrună o picătură de ploaie la ouă. După trei săptămâni i-au ieșit niște pui drăguți, nu goi ca puii de vrabie, îmbrăcați cu puf galben ca puii de găină, dar mici, parcă erau șapte gogoși de mătase, și au început să umble prin grâu după mâncare. Prepelița prindea câte o furnică ori câte o lăcustă, le-o fărâmița în bucățele mici, și ei, pic! pic! pic! cu cioculețele lor, o mâncau numaidecât. Și erau frumoși, cuminiți și ascultători; se plimbau primprejurul mamei lor și când îi strigă: «Pitpalac!», repede veneau lângă ea. Odată, prin iunie, când au venit țărani să secere grâul, ăi mai mare dintre pui n-a alergat repede la chemarea mă-sii, și cum nu știa să zboare, haț! l-a prins un flăcău sub căciulă.”

(Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, *Puiul*)

CERINȚĂ: Formulează ideile principale din textul dat, ținând cont de fiecare fragment.

FRAGMENT	IDEI PRINCIPALE
Într-o primăvară, o prepeliță aproape moartă de oboseală – că venea de departe, tocmai din Africa – s-a lăsat din zbor într-un lan verde de grâu, la marginea unui lăstar.	
După ce s-a odihnit vreo câteva zile, a început să adune bețișoare, foi uscate, paie și fire de fân și și-a făcut un cuib pe un moșoroi de pământ, mai sus, că să nu i-l înece ploile; pe urmă, șapte zile de-a rândul a ouat câte un ou, în tot șapte ouă mici ca niște cofeturi, și a început să le clocească. Ai văzut cum stă găină pe ouă? Așa stă și ea, doar că ea în loc să stea în coteț, stă afară în grâu; și plouă, plouă de varsă și ea nu se mișcă, ca nu cumva să pătrună o picătură de ploaie la ouă.	
După trei săptămâni i-au ieșit niște pui drăguți, nu goi ca puii de vrabie, îmbrăcați cu puf galben ca puii de găină, dar mici, parcă erau șapte gogoși de mătase, și au început să umble prin grâu după mâncare. Prepelița prindea câte o furnică ori câte o lăcustă, le-o fărâmița în bucățele mici, și ei, pic! pic! pic! cu cioculețele lor, o mâncau numaidecât. Și erau frumoși, cuminiți și ascultători; se plimbau primprejurul mamei lor și când îi strigă: «Pitpalac!», repede veneau lângă ea.	
Odată, prin iunie, când au venit țărani să secere grâul, ăi mai mare dintre pui n-a alergat repede la chemarea mă-sii, și cum nu știa să zboare, haț! l-a prins un flăcău sub căciulă.	